

**Powiatowy program psychologiczno-terapeutyczny dla
osób stosujących przemoc domową
na lata 2024-2030**

(aktualizacja w związku z nowelizacją „Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw” z dnia 9 marca 2023 r.)

Konin, 2024

Spis treści

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Podstawy prawne.....	3
III.	Cel główny i szczegółowy programu.....	4
IV.	Odbiorcy – uczestnicy programu, sposób realizacji.....	4
V.	Metody, formy i czas realizacji.....	5
VI.	Kwalifikacje prowadzących program.....	7
VII.	Nabór uczestników.....	8
VIII.	Dokumentacja programu.....	8
IX.	Monitoring.....	9
X.	Przewidywane efekty oraz zasady finansowania.....	9

I. Wprowadzenie

Przemoc domowa od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Może występować we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy też sytuacji materialnej. Przemoc jest zarówno następstwem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Osobami najczęściej doświadczającymi przemocy są kobiety, dzieci oraz osoby starsze. Istotnym problemem jest fakt, że osoby niechętnie przyznają się do doznawania przemocy. Stąd dokładna diagnoza zjawiska jest trudna do zidentyfikowania ze względu na tzw. „przemoc ukrytą”, która do tej pory nie została jeszcze ujawniona, tj. zgłoszona odpowiednim organom. Przeciwdziałanie przemocy domowej obejmuje działania skierowane zarówno do osób krzywdzonych, jak i do osób stosujących przemoc domową. Skuteczność działań podejmowanych wobec rodziny, w której istnieje przemoc zależy w głównej mierze od wieloaspektowości i kompleksowości udzielanej pomocy. Realizując założenia wskazane w Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie opracowało Program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową do realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie na lata 2024-2030. zwany dalej Programem. Program jest rozszerzeniem oferty oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc domową, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe. Istota Programu Psychologiczno-Terapeutycznego polega na uruchomieniu zmian pozwalających na lepszą adaptację społeczną i optymalny poziom funkcjonowania w życiu codziennym.

II. Podstawy prawne

- 1) ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).
- 2) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2024-2030.
- 3) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166),
- 4) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także

wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1164).

5) Wielkopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 r.

6) Materiały instruktażowe dla realizatorów programów psychologiczno-terapeutycznych na rok 2024, Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

III. Cele główny programu

Celem programu jest poprawa jakości życia rodzin dotkniętych przemocą, poprzez rozwijanie i utrwalanie kompetencji sprawców przemocy w zakresie komunikacji z osobami najbliższymi, bez stosowania przemocy.

III 1. Cel szczegółowy

W zależności od przyjętej koncepcji programu oraz od dokonanej diagnozy sytuacji rodzinnej i klinicznej uczestników, szczegółowe cele mogą dotyczyć np.:

- 1) zdobycia lub poszerzenia przez uczestników wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych,
- 2) utrwalenia wyuczonych pozytywnych zmian u osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny (program korekcyjno – edukacyjny), kształtowania umiejętności psychospołecznych (asertywności, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konfliktowych, itp.),
- 3) rozwijanie zdolności samoakceptacji,
- 4) poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych,
- 5) umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych, partnerskich,
- 6) wzmacniania postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

IV. Odbiorcy – uczestnicy programu, sposób rekrutacji

- 1) Osoby, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny.
- 2) Osoby, które aktualnie biorą udział w programie korekcyjno - edukacyjnym (cykl jest w fazie realizacji oraz prowadzone są działania rekrutacyjne do programu psychologiczno - terapeutycznego) i z diagnozy dokonanej przez realizatora programu korekcyjno - edukacyjnego wynika wskazanie, a ze strony uczestnika gotowość do dalszej, pogłębionej pracy,
- 3) Osoby, które nie uczestniczyły w programie korekcyjno - edukacyjnym, ale prezentują dużą świadomość i motywację do pracy nad korekcją/rozwojem własnego funkcjonowania w

relacjach rodzinnych, w wyniku innych kontaktów ze specjalistami (terapeutami, psychoterapeutami i innymi).

4) Osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

5) Pary małżeńskie/partnerskie, których relacja miała charakter przemocowy, a które wykazują pozytywną motywację do pracy nad korekcją/rozwojem relacji rodzinnych.

V. Metody, formy i czas realizacji

1) Programy psychologiczno – terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową prowadzi się w formie spotkań:

a) sesji indywidualnych lub

b) sesji indywidualnych (nie mniej niż 4 godziny zegarowe na 1 uczestnika) i grupowych¹.

2) W przypadku, gdy program psychologiczno-terapeutyczny jest kontynuacją programu korekcyjno- edukacyjnego dopuszcza się realizację sesji indywidualnych w wymiarze mniejszym niż 4 godziny zegarowe na 1 uczestnika. Forma zajęć powinna być każdorazowo być uzgodniona z prowadzącymi oraz uczestnikami.

3) W trakcie programu psychologiczno-terapeutycznego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak, aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne do potrzeb osób stosujących przemoc domową².

4) W szczególnie uzasadnionych przypadkach programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mogą być prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiających porozumiewanie się na odległość³.

5) W przypadku realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową w tym samym miejscu w którym udziela się pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, należy zadbać o bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej⁴.

6) Metody realizacji Programu obejmują

- rozmowę terapeutyczną

- wykład

- ćwiczenia umożliwiające zmianę wzorców

1. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 marca 2023 r., w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. 2023 poz. 1166).

2. Tamże.

3. Tamże.

4. Tamże.

- zadania domowe

7) Łączny czas oddziaływań w ramach Programu obejmuje 10 godzin zegarowych dla jednego uczestnika.

8) Realizacja Programu opiera się o harmonogram zajęć.

9) Proponowane treści merytoryczne w trakcie Programu:

Trening kompetencji społecznych

- rozwiązywanie problemów, konfliktów z zachowaniem szacunku dla członków rodziny, szczególnie dzieci

- nabywanie umiejętności wyrażania własnych myśli, poglądów i uczuć

- akceptacja siebie i innych

Formy, oblicza i rodzaje przemocy.

- zapoznanie z rodzajami przemocy

- podział przemocy na przemoc gorącą i chłodną.

- poznanie źródeł przemocy

- rozumienie własnych zachowań

Rodzenie sobie z trudnymi uczuciami

- gniew, złość

- nabywanie umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, poczuciem winy

- nauka konstruktywnych sposobów wyrażania emocji

Branie odpowiedzialności za swoje uczucia i zachowania

-uświadomienie sobie przyczyn zachowań agresywnych oraz poszukiwanie sposobów zapobiegania tym zachowaniom.

- przewidywania konsekwencji swoich zachowań

- kształtowanie odpowiedzialności za własne działanie.

Przełamywanie stereotypów, mitów, przekonań dotyczących płci, pełnionych ról społecznych

- zmiana sposobu myślenia, przekonań, stereotypów utrudniających budowanie partnerskich relacji

-podnoszenie wiedzy i umiejętności przydatnych w relacjach partnerskich, wzajemnego poszanowania, szacunku seksualnego.

- społeczne przyzwolenie na gwałt.

Rozumienia przemoc ekonomiczna i sposobów jej używania.

- analizowanie przemocy ekonomicznej

- rozumienie skutków własnych zachowań

- rozwijanie umiejętności komunikacyjnych opartych na modelu porozumienia bez przemocy

Nadużycie emocjonalne i seksualne dzieci

- poszerzenie wiedzy na temat przemocy wobec dzieci
- definiowanie przemocy seksualnej wobec dzieci
- miłość rodzicielska
- nabywanie i doskonalenie umiejętności odpowiedzialnego wychowania

Budowanie poczucia bezpieczeństwa

- rozwijanie umiejętności przewidywania sytuacji
- radzenie sobie w sytuacjach konfliktowych
- obniżenie poczucia niepokoju

Tolerancja i szacunek wobec partnera i członków rodziny

- uwrażliwienie, rozwijanie empatii
- podnoszenie wiedzy i umiejętności wzajemnego poszanowania
- profilaktyka bezkonfliktowego życia

Sesja kończąca Program psychologiczno-terapeutyczny to podsumowanie uczestnictwa oraz stworzenie indywidualnego planu działania.

VI Kwalifikacje prowadzących Program.

Spotkania w ramach Programu mogą być prowadzone przez osoby, które posiadają uprawnienia do prowadzenia zajęć psychologicznych i/ lub terapeutycznych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r.⁵ i wytycznymi województwa wielkopolskiego realizator programu winien zapewnić zatrudnienie osób prowadzących program legitymującymi się odpowiednimi kwalifikacjami.

1. Posiadane wykształcenia wyższego na kierunku pedagogika lub resocjalizacja, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii lub
2. Posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku psychologia lub pedagogika lub na, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, kierunku resocjalizacji, lub
3. Będące terapeutami, psychoterapeutami.
4. Osoby prowadzące program psychologiczno-terapeutyczny dla sprawców przemocy domowej są obowiązani posiadać przynajmniej 3 - letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

5. Tamże.

5. Posiadające zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin oraz w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

6. Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mogą również prowadzić osoby posiadające udokumentowane prowadzenie co najmniej pięciu edycji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową⁶.

VII Nabór uczestników

- 1) Do programu będzie prowadzona rekrutacja.
- 2) Przyjęcie do programu jest poprzedzone spotkaniem kwalifikacyjnym, które obejmuje działania diagnostyczne.
- 3) Kwalifikacja wstępna będzie przeprowadzona przez głównego specjalistę lub psychologa z Ośrodka Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie.
- 4) Warunkiem przyjęcia do programu jest podpisanie kontraktu, w którym uczestnik zaakceptuje reguły uczestnictwa w Programie i zobowiąże się do poszanowania zasad współżycia społecznego oraz rozpocznie udział w spotkaniach.
- 5) Program swoim zasięgiem obejmuje w pierwszej kolejności osoby z Powiatu Konińskiego, niezależnie od statusu materialnego.
- 6) Udział w programie jest bezpłatny.
- 7) Nabór uczestników będzie trwać przez cały okres programu.
- 8) Zakłada się 5-8 uczestników w Edycji.

VIII. Dokumentacja programu

Wszystkie działania podejmowane w ramach Programu są dokumentowane poprzez:

1. Korespondencję z urzędami i uczestnikami.
2. Wywiady.
3. Ankiety.
4. Kontrakty z uczestnikami.
5. Listy obecności.
6. Notatki.
7. Tematyka spotkań indywidualnych.
8. Zgoda uczestnika na przetwarzanie danych osobowych.

6. Tamże.

9. Raporty.

10. Inne dokumenty potwierdzające działań w ramach Programu.

11. Z każdej edycji sporządza się sprawozdanie końcowe i przesyła realizatorowi programu.

IX. Monitoring.

Zakłada się monitoring wobec osób, które ukończyły program psychologiczno-terapeutyczny w danej edycji zgodnie z wytycznymi Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

X. Przewidywane efekty oraz zasady finansowania.

Zakłada się, że realizowany program psychologiczno-terapeutyczny doprowadzi do zmiany wzorców zachowań osób stosujących przemoc domową, a wobec osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny doprowadzi się do utrwalenia zmian postaw i zachowań nabytych w ich trakcie.

Zakłada się finansowanie programu ze środków otrzymanych z Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, środków własnych Powiatu Konińskiego oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.